

Nr 62

Av herr Ahlsten, angående rätten till avdrag vid beskattningen för periodiskt understöd i vissa fall.

(Lika lydande med motion nr 81 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 100 år 1959 angående allmänna tilläggs-pensionen (ATP) redovisar statsrådet utförligt i 5 och 6 paragraferna vilka inkomster som för den försäkrade skall avses som pensionsgrundande. I särskilda utskottets utlåtande nr 1 över propositionen redovisar utskottet sitt förslag i sammandrag, av vilket framgår att i första hand inkomst av anställning — både lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost och bostad — räknas som sådan inkomst samt i andra hand enligt paragraf 6.

- a) Inkomst av här i riket bedriven rörelse;
- b) Inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade; samt
- c) Ersättning i penningar för arbete för annans räkning.

Att inkomst av kapital ej är pensionsgrundande inkomst bör vara tämligen klart, likaså att inkomst som erhålles genom periodiskt understöd inte kan få bli pensionsgrundande. Skulle sådan inkomst vara pensionsgrundande, skulle lätt missbruk kunna uppstå. Bestämmelserna torde här vara väl avvägda.

I samband med antagandet av 1928 års kommunalskattelag gjordes uttalanden av statsråd och riksdag, som beträffande periodiska understöd innebär att mottagaren av sådant understöd, som måste vara fysisk person, var skattskyldig för detsamma och att givaren — likaledes fysisk person — hade rätt till skattemässigt avdrag för det givna understödet. Något uttalande som skulle inskränka den mottagandes rätt att använda de beskattade medlen till vad han önskade har icke gjorts.

I kommunalskattelagen göres endast det undantaget från en generell tillämpning, att understöd för utbildning och uppfostran icke fick betecknas som periodiskt understöd.

Enligt svensk skatterätt och skattepraxis kan avdragsrätt icke erhållas för de bidrag fysisk eller juridisk person lämnar till verksamhet av religiös, välgörande, social, politisk, idrottslig, konstnärlig eller annan därmed jämförlig kulturell karaktär eller till eljest allmännyttigt ändamål. Av

samma anledning kan inte heller avdrag medgivas där en anställd inom någon av här nämnda organisationer skulle acceptera att mottaga sin lön eller någon del av densamma som periodiskt understöd.

Sedan ATP tillkommit kan det knappast tänkas att någon anställd skulle vara så oförståndig att han skulle acceptera något dylikt, då han därmed skulle rycka undan grunden för sin ålderstrygghet. Numera är också lönerna inom vårt samhälle och näringsliv i stort sett grundade på avtal eller liknande överenskommelser.

Här refererade lagar kunde synas vara lätta att förstå och tillämpa. Det oaktat råder på hithörande område mycket delade meningar mellan myndigheter och domstolar.

Från viss skattemyndighet framhålles, att en person som är anställd hos någon av de förutnämnda organisationerna under alla förhållanden är utestängd från möjligheten att erhålla ett periodiskt understöd även om bevis föreligger, att organisationen som sådan till honom utbetalat hans avtalade lön både i penningar och naturaförmåner. Anställningsförhållandet som sådant skulle häva hans status som fysisk person och göra honom till en odelbar del av den organisation i vilken han är anställd.

Av skattedomstol har — som senare framgår — i utslag fastslagits, att ett sådant periodiskt understöd skulle utgöra ersättning för utfört arbete. Skulle förhållandet vara vad vi tidigare anfört, att den anställde fått någon del av sin lön genom understödet, är det lätt att förstå en sådan bedömning. Likaså om givaren träffat avtal med den anställdes arbetsgivare om att vederbörande på sin fritid fick utföra visst arbete åt givaren. En förutsättning är givetvis att det finns någon förvärvskälla att hänföra inkomsten till. I sådant fall blir inkomsten pensionsgrundande enligt bestämmelsen för ATP, och givaren bör få avdrag på sitt omkostnadskonto.

Jag refererar här ett fall som avdömts i regeringsrätten den 1 september 1964.

År 1959 utbetalade en industriidkare i en mellansvensk kommun periodiskt understöd till tre personer å vardera ca 5 500 kronor. Sådan utbetalning verkställdes jämväl år 1960 och år 1961. Vederbörande mottagare var anställda som missionärer i Afrika. Från de anställdas arbetsgivare förelåg intyg, att dessa anställda fått sin fulla lön i likhet med ytterligare ca 234 st. i samma tjänsteställning. Lönen till äkta makar utgjorde i pengar ca 11 000 kronor jämte bostad. Av intyget framgick, att av 245 aktiva missionärer det endast var 11 st. som åtnjöt periodiskt understöd i någon omfattning från enskilda personer, som de haft personliga förbindelser med.

Taxeringsnämnden godkände det yrkade avdraget. Taxeringsinspektören förde frågan till prövningsnämnden, som biföll taxeringsinspektörens yrkande om att några avdrag för det utbetalade understödet ej skattegodtagas. Givaren överklagade prövningsnämndens beslut den 23 maj 1961 hos kammarrätten, vilken i utslag den 14 mars 1962 gav klaganden rätt till av-

draget och fastställde taxeringsnämndens beslut. I skrivelse till Konungen den 28 augusti 1963 förde taxeringsinspektören ärendet genom besvär över kammarrättens utslag inför regeringsrätten. I taxeringsinspektörens skrivelse till Konungen hävdar han, att en person, anställd inom en organisation, vilken som sådan inte kan mottaga skattefria bidrag för sin verksamhet, själv som fysisk person inte kan mottaga och använda ett periodiskt understöd för egen räkning utan att det för närvarande måste på något sätt komma den organisation till godo i vars tjänst han är anställd. Vi citerar: "Enligt min uppfattning skulle alltså ett sådant kausalitetssammanhang förefinnas mellan mottagaren och understödet och hans eller hennes verksamhet, att understödet icke kan anses som personligt i vanlig mening utan i stället måste betraktas såsom givet till det religiösa samfundets verksamhet i stort."

Att dessa anställda, som i många fall har låga löner, kan ha personliga önskingar och behov tycks vara helt främmande. Dessa kan som andra personer ha skulder att betala, ansvar för barnens fostran och utbildning. De kan också vilja förverkliga drömmen om ett eget hem m.m., som andra ansvarskännande medborgare i samhället. Att ett anställningsförhållande skulle få upphäva en persons status som fysisk person och därmed beröva honom rättigheter som enligt svensk lag tillkommer andra svenska medborgare måste vara främmande för vår allmänna demokratiska samhälls-syn.

Om en anförvant vill stödja två bröder, varav den ene är ung folkskollärare och den andre instruktör inom någon av våra många ungdomsorganisationer av religiös, idrottslig eller politisk art eller anställd hos Röda korset eller Rädda barnen, skulle givaren säkerligen utan att hans yrkande kom under särskild prövning få avdrag för understödet till folkskolläraren men inte för understödet till instruktören, trots att båda mottagarna skattade för understödet som vanlig inkomst.

I ovannämnda den 1 september 1964 givna utslag har regeringsrätten anförts: "Enär på grund av omständigheterna i målet ifrågavarande belopp får anses ha utgivits till missionärerna såsom ersättning för utfört arbete och därför icke är att hänföra till periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning, finner Kungl. Maj:t skäligt att, med ändring av kammarrättens utslag, fastställa prövningsnämndens beskattningsåtgärder."

Det är svårt att avgöra huruvida regeringsrättens utslag i någon mån grundar sig på taxeringsinspektörens uttalande. Det troliga är att det varit andra bedömningsgrunder som avgjort regeringsrättens ställningstagande. Det förhållandet, att en enskild person betalar ut pensionsgrundande lön till anställda hos en annan arbetsgivare utöver deras avtalade lön, torde vara något på det ekonomiska området helt nytt inom vårt samhälles näringsliv, vars konsekvenser kan vara svåra att överblicka. De i ovan re-

fererade mål till avdrag förvägrade beloppen har icke passerat mottagarnas arbetsgivares resultatkonton.

Vilka konsekvenserna blir beträffande ATP-försäkringen, om en försäkringstagare fyra år efter det inkomsten bort deklarerats som pensionsgrundande kommer och begär en sådan åtgärd, torde vara i hög grad oklart. Enligt uppgift från riksförsäkringsverket har sådan justering av pensionsgrundande inkomst tidigare icke skett. Av det här redovisade framgår, att kommunalskattelagen, som inte känner till andra undantag från rätten att utbetala periodiskt understöd än för utbildning och uppfostran, i dag är föremål för tolkningar av så vitt skilda slag att avdragsrätt förvägras för utbetalningar till stora kategorier anställda. Ur allmän medborgerlig synpunkt torde det vara synnerligen angeläget att ett klarläggande blir gjort.

Med anledning av vad ovan anförts hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta sådana ändringar eller förtydliganden i hithörande avseende av gällande kommunalskattelag att anställd inte på grund av arbetsgivarens skatterättsliga status utestänges från rätt till periodiskt understöd med avdragsrätt för givaren; samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till lagtexter.

Stockholm den 21 januari 1965

Johan Ahlsten

Nr 63

Av herr Sveningsson m. fl., om rätt till avdrag vid beskattningen för nyanläggning genom skogsplantering.

(Lika lydande med motion nr 83 i Andra kammaren)

Stockholm den 21 januari 1965

Ragnar Sveningsson

Carl Eskilsson

Ebbe Ohlsson

Gunnar Hübinette
